

Vruchtwisseling

Wie zelf groenten en kruiden wil verbouwen moet weten dat het succes hiervan voor het overgrote deel wordt bepaald door de bodem. De meeste groenten eisen een bodem die op de juiste manier is bemest en die niet te nat en goed doorlatend is maar ook niet uitdroogt. Omdat die bodem zo belangrijk is, krijgen de gewassen in de moestuin (met uitzondering van de doorlevende) ook geen vaste plaats zoals dit met vaste planten en heesters in de siertuin wel het geval is.

In de moestuin is het belangrijk om het principe van de wisselbouw en de rotatie van teelten te respecteren. Hiervoor worden de gewassen in zeven (soms acht) hoofdgroepen/families ingedeeld:

- Aardappelen
- Wortelgewassen
- Bladgewassen
- Peulgewassen
- Koolgewassen
- Doorlevende gewassen
- Vruchtgewassen

De moestuin zelf kan om eenvoudig te werken ook het makkelijkst in percelen worden verdeeld. Op elk perceel wordt een gewas uit een bepaalde familie verbouwd en dit volgens een vooraf bepaald schema.

Op die percelen volgt u dan een rotatieschema zodat een zelfde gewas in een periode van verschillende jaren slechts éénmaal op dezelfde plaats terugkomt. Al naargelang de beschikbare ruimte voorziet u acht tot tien of meerdere percelen. Naast een perceel voor elk van deze gewassen kan u ook nog percelen voorzien voor kruiden, aardbeien en de composthoop. Uiteraard kan u ook een tweede perceel voorzien voor één van de gewassengroepen. Aardappelen bijvoorbeeld zodat u één perceel voorziet voor vroege teelt en één voor bewaaraardappelen.

Door deze techniek van vruchtwisseling/wisselbouw toe te passen bespaart u zichzelf de ontgoocheling van mislukkingen bij de teelt. Deze afwisseling zorgt er namelijk voor dat:

- De grond niet wordt uitgeput (bodemmoetheid), zodat gewassen niet goed tot ontwikkeling komen.
- Allerlei ziektes worden vermeden (aaltjes, schimmels, insecten). Door steeds op een perceel dezelfde teelt te herhalen of groenten te verbouwen die aan elkaar verwant zijn, zullen plaagdieren en schimmels zich op die plaats gaan nestelen en voor de nodige problemen zorgen. Vooral bodemziekten zoals knolvoet ontstaan door steeds op hetzelfde perceel koolgewassen te zetten.
- De indeling in gewassengroepen heeft het voordeel dat gewassen behorende tot een zelfde familie ongeveer identieke eisen stellen aan de bodem en bemesting. Dit maakt de verzorging van een perceel (bemesting, bodemstructuur, bekalken, zuurtegraad...) een stuk eenvoudiger.

In de winter (januari) maakt u dus best een schema of plattegrond van uw moestuin en geeft u elk perceel een nummer en een bestemming. Bewaar dit plan zorgvuldig en hou u eraan. Volgend jaar schuift u dan de gewassen een perceel op.

Als een perceel te groot is voor één gewas, combineert u met andere gewassen die dezelfde eisen aan de bodem stellen.

We spreken van hoofdteelten en bijteelten. Vroege gewassen kunnen nog gevolgd worden door een nateelt.

Enkele mogelijkheden:

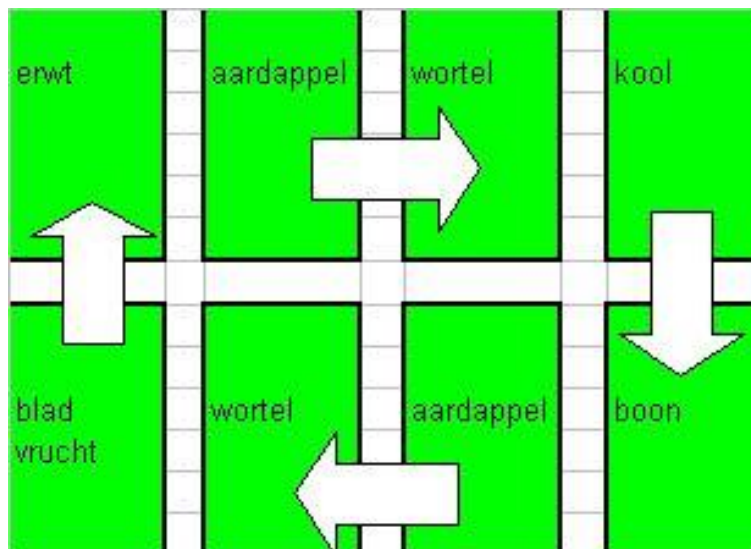
Zomerprei	kan gevolgd worden door winterprei
Vroege bloemkool	kan gevolgd worden door veldsla
Vroege wortel	kan gevolgd worden door andijvie
Rode en witte kool	kan voorafgegaan worden door spinazie
Pompoen	kan voorafgegaan worden door radijs
Bleekselderij	kan voorafgegaan worden door kropsla

Te vermijden:

Best niet dezelfde teelten na elkaar	zeker geen koolgewassen bijvoorbeeld om knolziekte te voorkomen
Na prei	Geen ui
Na ui	Geen prei
Na bonen	Geen erwten
Na erwten	Geen bonen
Na kolen, andijvie, spinazie, sla, knolselder, erwt	Geen witlof
Na aardappel	Geen wortel
Na aardappel, erwten of tuinbonen	Geen ui

Hoofdteelten die geen voor of nateelt mogelijk maken zijn: rode biet, late aardappel, schorseneer, pastinaak, knolselderij, witloof, zaaiui en winterwortel.

Voorbeeld voor een moestuin met acht percelen

Een goede oogst en gezonde gewassen hangt dikwijls af van de juiste combinaties.

Sommige gewassen kunnen elkaar versterken terwijl andere een ongunstige invloed hebben op elkaar. Naast vruchtwisseling is het toepassen van de juiste combinaties een belangrijke factor en een eerste stap om ziektes en aantastingen door insecten te vermijden in de moestuin.

GEWAS	GOEDE COMBINATIE	SLECHTE COMBINATIE
AARDAPPEL	Bloemkool, sluitkool, tuinbonen, sperziebonen, maïs, knoflook, mierikswortel. afrikaantjes (tagetes) voorkomen aaltjes. Oost-Indische kers	Wortel, pompoen, ui, tomaat, courgette, komkommer, framboos, gladiolen, aardpeer
AARDBEI	Spinazie, sperziebonen, stambonen, sla, tijm, tomaat, borago, uien	Kolen
ANDIJVIE	Bonen, erwten, knolvenkel, kool, prei, sla	
ARTISJOK	Tuinbonen	
ASPERGE	Stamboon, peterselie, prei, tomaat, basilicum	
AUBERGINE	Sperzieboon	
BIETEN	Ui, koolrabi, sla	Stokbonen
BROCCOLI	Dille, selderij, salie, pepermint, rozemarijn, biet, ui, aardappel	Tomaten, stokbonen, aardbeien
COURGETTE	Maïs, sla, Oost-Indische kers	Komkommer, aardappel
ERWTEN	Wortel, selderij, koolrabi, komkommer, spinazie, sperziebonen, maïs, raap, radijs	Knoflook, sjalot, ui, prei
KNOFLOOK	Biet, wortel, aardbei, sla, prei, tomaat	Kool, tuinbonen, sperziebonen, erwten
KNOLVENKEL	Komkommer, witloof, sla	Koolrabi, koriander, sjalot, sperziebonen, erwten, tomaat
KOMKOMMER /AUGURK	Dille, basilicum, selderij, spinazie, venkel, bonen, sla, maïs, ui, erwten, radijs	Aardappel, tomaat
KOOL	Biet, selderij, spinazie, stambonen, sla, munt, aardappel, rozemarijn, salie, dille, munt, aardappelen	Venkel, aardbei, ui, tomaat, radijs
KOOLRABI	Biet, spinazie, aardbei, prei, erwten, radijs, tomaat	Venkel, sperziebonen, tomaat
PAKSOI		Maïs
PASTINAAK	Ui	
POMPOEN	Maïs, sla	Komkommer, aardappel
PREI	Wortel, selderij, spinazie, aardbei, sla, veldsla, ui, tomaat	
RAAP	Erwten, munt, rozemarijn	
RADIJS	Wortel, spinazie, aardbei, sperziebonen, sla, erwten, tomaat, komkommer, Oost-Indische kers	Kervel, hysop, kolen
RODE BIET	Dille, koolrabi, stambonen, ui, bonenkruid	Spinazie
SELDERIJ	Kool, spinazie, sperzieboon, prei, erwten, tomaat	

SJALOT	Biet, aardbei, sla	Tuinbonen, sperziebonen, erwten
SLA	Dille, wortel, bloemkool, komkommer, pompoen, aardbei, prei, radijs, kervel	Selderij, peterselie
SNIJBIET		Prei
SPERZIEBONEN	Aubergine, biet, wortel, selderij, kool, komkommer, spinazie, aardbei, maïs, aardappel, bonenkruid, tomaat	Knoflook, sjalot, venkel, ui, prei, erwten, tomaat
SPINAZIE	Biet, kool, aardbei, sperzieboon, sla, erwten, tomaat, wortelen, radijs	
SUIKERMAÏS	Komkommer, pompoen, tuinbonen, prei, erwten, aardappel	
TOMAAT	Knoflook, asperges, bieslook, basilicum, wortel, selderij, spinazie, veldsla, ui, pastinaak, peterselie, prei, afrikaantjes (tagetes)	Biet, komkommer, augurk, venkel, sperziebonen, aardappel, koolrabi
TUINBONEN	Dille, artisjok, maïs, bloemkool, sluitkool, komkommers, aardappelen, selderij	Knoflook, sjalot, ui
UI	Knoflook, dille, biet, wortel, komkommer, aardbei, sla, pastinaak, tomaat	Kool, tuinbonen, sperziebonen, prei, erwten
VELDSL	Witte ui, prei	
WORTEL	Knoflook, dille, kool, bieslook, witlof, ui, prei, erwten, radijs, sla, tomaat, rozemarijn	

Checklist : gezonde gewassen op een natuurlijke manier.

Peterselie heeft een gunstige invloed op asperges.
Tomaten beschermen asperges tegen de aspergekever
Plant selderij naast kolen om het koolwitje af te weren.
Bonen doen het goed in combinatie met wortelen en bloemkolen.
Afrikaantjes (tagetes) bij bonen helpen tegen de bonenkever.
Bonenkruid verbetert de groei van bonen.
Zet geen ui-achtigen in de buurt van bonen.
Aromatische planten doen het goed bij broccoli en andere koolsoorten (dille, selderij, salie, pepermint, rozemarijn)
Houtas rond erwtplanten helpt tegen bladluizen.
Plant een lid van de ui-achtigen tussen de koolplanten om te verhinderen dat konijnen wroeten in het perceel van de kolen.
Koolsoorten die niet goed kroppen kan wijzen op een gebrek aan kalk of kalium.
Mierikswortel heeft een gunstig effect op aardappelen.
Een thee van mierikswortel helpt om Monilia te bestrijden bij appelbomen.
Ui, prei, rozemarijn, salie weren de wortelvlieg af.
Pompoenen doen het goed bij maïs.
Door rabarberbladeren in water te koken, bekomt men een gier die bescherming biedt tegen wortelknobbelaaltjes.
Oost-Indische kers doet het goed bij radijzen.
Basilicum helpt bij het voorkomen van insecten en ziektes bij tomaten.
Honingbijen zijn verlekkerd op de bloemen van komkommerkruid (Borago)
Bieslook vormt een goede combinatie met wortelen.
Een thee van bieslook zou helpen bij meeldauw op kruisbessen en komkommers.
Plant citroenkruid (Artemisia abrotanum) in de buurt van kolen tegen de koolvlinder en in de buurt van fruitbomen tegen fruitmot.
Plant dille in de buurt van kolen.
Knoflook is een effectief bestrijdingsmiddel tegen insecten.
Koriander helpt bladluizen af te weren.
Muntplanten weren het koolwitje af.
Salie beschermt kolen tegen het koolwitje.
Tijm weert larven van de koolvlieg af.
Thee van akkerpaardenstaart (Heermoes) helpt tegen meeldauw en schimmels op vruchtbomen en groenten.
Tuinkers en radijzen helpen tegen de aardvlo.
Peterselie en tomaat helpen tegen witte vlieg
Insectengaas gebuiken bij kolen.
Brandnetelgier tegen luizen en rupsen.